

Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland

Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland

Jaarverslag 2024

Inhoud

Inleiding	5
1. Basistaken	9
2. Aanvullende taken	17
2.1 Bijeenkomsten	17
2.2 Publicaties	20
Colofon	27

Inleiding

Met het schrijven van dit jaarverslag wordt één ding duidelijk: het is een eer dat wij in 2024 weer de rol van Steunpunt Cultureel Erfgoed mochten vervullen in Noord-Holland. Het doel van het Steunpunt, het ondersteunen van gemeenten bij hun erfgoedtaken, stelt ons in de gelegenheid om veel moois te organiseren, schrijven, onderzoeken en faciliteren. Daarmee hebben we als Steunpunt in het afgelopen jaar ambtenaren en gemeentebestuurders door heel Noord-Holland kunnen bijstaan in hun inzet voor het erfgoed in onze provincie.

Drie thema's uit ons rijke programma lopen als rode draad door dit jaarverslag:

Ondersteuning van ambtenaren erfgoed en hun collega's

Het afgelopen jaar mochten we een breed scala aan ambtenaren ondersteunen met ons werk. We beantwoordden allerlei vragen van de 'klassieke' erfgoedambtenaar over subsidieverordeningen en aanwijzingsprocedures, maar we verbreedden onze blik ook naar hun collega-ambtenaren. Zo organiseerde het Steunpunt een masterclass voor ambtenaren in het sociaal domein die breed bezocht werd, en spraken we met ambtenaren landschap en hun collega's bij waterschappen over historische waterstructuren. Tijdens ons jaarlijks symposium over de Omgevingswet (Samen Slimmer) ontmoetten erfgoedambtenaren ook hun collega-planners, -stedenbouwkundigen en -juristen. De masterclass over natuurinclusieve monumenten werd ook gevolgd en bekeken door ecologen en ambtenaren erfgoed. Ook dit jaar hebben we

weer de erfgoedambtenaar en haar of zijn collega's willen enthousiasmeren en inspireren over erfgoed.

Ontmoetingen op inspirerende locaties

Het Steunpunt organiseerde activiteiten op tal van bijzondere plekken in ons mooie Noord-Holland waar we met open armen ontvangen werden door erfgoedvrijwilligers. Voor de lente-excursie landden we in het Gooi waar vrijwilligers ons meenamen naar Museum Hofland, historische grafheuvels, de hei, het beschermd gezicht Laren en gebiedsontwikkeling Crailo. Op Wieringen vond de lancering plaats van ons archeologietijdschrift *Schatrijk* in een rijksmonumentaal kerkje aan het wad. De bijeenkomst Samen voor Erfgoed vond ook plaats in een kerk, dit keer in hartje Alkmaar, waar vrijwilligers en erfgoedambtenaren elkaar ontmoetten. In Zaandam bezochten flink wat wethouders Buurtboerderij Fronik, waar vrijwilligers een lunch verzorgden en de bestuurders rondleidden door deze bijzondere plek. Door op

Portret uit ons tijdschrift *ode*, van Michiel van Oudenaarde, vergunningverlener, bij het stadhuis in Bloemendaal. Foto Els Zweerink

Museum Kaap Skil, waar de beroemde Jurk in een vitrine wordt tentoongesteld. Foto Els Zweerink

dit soort locaties samen te komen, faciliteren we ontmoeting en kennisdeling.

Gesprekken over actuele thema's

Inhoudelijk stonden we dit jaar ook niet stil. Onze handreiking over historische waterstructuren adresseert een urgent thema voor het Noord-Hollands landschap. We spraken met waterschappen en gemeenten en schreven een toegankelijk boekje over hoe gemeenten waterstructuren kunnen beschermen in het omgevingsplan. De Omgevingswet vroeg het hele jaar aandacht: we schreven een tweede handreiking over de verschillende beschermingsvormen voor erfgoed in het omgevingsplan. Naar de online masterclass hierover keken zo'n tachtig deelnemers live mee. We exploreerden thema's rondom natuurinclusieve monumenten en het in situ behoud van archeologische vondsten. Ook publiceerden we dit jaar twee tijdschriften; in *ode* stond watererfgoed centraal en (de allerlaatste editie van) *Schatrijk* belichtte het archeologisch erfgoed van de Rede van Texel.

Leeswijzer

Benieuwd geworden? We nodigen u uit dit jaarverslag te lezen met deze drie thema's in uw achterhoofd. Het stuk is opgedeeld in twee hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bespreekt de 'basistaken' van het Steunpunt. De basistaken voor steunpunten zijn vastgelegd in het bestuursakkoord van 2009 tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Interprovinciaal Overleg. Wij vertalen deze 'basistaken' in zes projecten.

De provincie Noord-Holland biedt haar Steunpunt tevens de ruimte voor inhoudelijke verdieping van provinciale thema's. Deze 'aanvullende taken' zijn te vinden in hoofdstuk 2, en zijn gerangschikt naar type project: bijeenkomsten en publicaties.

We danken de provincie voor deze unieke kans om dit mooie werk te vervullen in het afgelopen jaar, en zien uit naar een inspirerend 2025!

1. Basistaken

De ‘basistaken’ voor steunpunten komen voort uit het bestuursakkoord uit 2009 tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Interprovinciaal Overleg. Deze vastgestelde basistaken vertaalde het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland in de zes projecten die hieronder worden toegelicht.

Loket op maat

De belangrijkste taak van het Steunpunt is wel zijn loketfunctie: we zijn altijd beschikbaar voor acute vragen en dilemma’s van onze gemeenten. Het loket is er ook voor een-op-eencontact met (nieuwe) gemeenteambtenaren, raadsleden en wethouders. Vragen komen binnen via de e-mail of telefonisch maar worden ook gesteld op bijeenkomsten of tijdens overleggen.

Er kwamen dit jaar weer veel loketvragen van gemeenten uit de hele provincie. De meeste vragen gingen over procedures voor het aanwijzen van gemeentelijk erfgoed. Ook beantwoordden we vragen over erfgoed in de Omgevingswet, subsidies, het splitsen van stolpboerderijen, erfinrichtingsplannen, archeologische toevalsvondsten en Post 65-erfgoed. We voeren kennismakingsgesprekken met nieuwe ambtenaren om hun meer te vertellen over het Steunpunt en hen een-op-een te begeleiden in hun werk. In januari organiseerden we naar aanleiding van een loketvraag een inspiratiesessie over de ‘beleefbaarheid van archeologie’, in de Bazel in Amsterdam.

Erfgoed voor niet-erfgoed ambtenaren

Erfgoedambtenaren lijken vaak alleen te staan in de gemeentelijke organisatie, terwijl de opgaven waarin erfgoed een rol speelt groter worden en steeds meer van ze vragen. Om erfgoedambtenaren te ondersteunen heeft het Steunpunt als taak om draagvlak en erfgoedbesef te vergroten binnen de hele gemeentelijke organisatie. Daarom organiseerden we twee masterclasses voor niet-erfgoedambtenaren.

De eerste masterclass ging over vergunningverlening bij gebouwde, groene en archeologische rijksmonumenten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de gemeente het bevoegd gezag bij meervoudige aanvragen voor archeologische rijksmonumenten. 35 niet-erfgoedambtenaren kregen in deze masterclass uitgelegd wat dat betekent voor vergunningverleners.

De tweede masterclass, in september, was specifiek bedoeld voor ambtenaren in het sociaal domein. Het onderwerp was het ‘Verdrag van Faro, en de kansen voor erfgoed in het sociaal domein’. Jeroen Overweel van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) vertelde de negentig deelnemers – waarvan een derde ambtenaren uit het sociaal domein – meer over de mogelijkheden voor erfgoed in het sociaal domein. Daarnaast waren Sami en Basak van Rederij Lampedusa aanwezig bij de masterclass. Rederij Lampedusa organiseert rondvaarten met voormalig vluchtelingenboten uit Noord-Afrika in de grachten van Amsterdam. Zij riepen de aanwezigen op anders naar erfgoed te kijken. De ambtenaren in het

Inspiratiesessie in de Bazel in Amsterdam over de ‘beleefbaarheid van archeologie’. Foto Steunpunt

Sami en Basak op 'Meneer Vrijdag', een van de boten die zij uit Italië naar Amsterdam brachten voor Rederij Lampedusa. Sami en Basak vertelden hun indringende verhaal tijdens de masterclass over 'het Verdrag van Faro in het sociaal domein'. Foto Inge den Oudsten

sociaal domein zijn een nieuwe doelgroep, maar met de verbreding van het erfgoedveld met de sociale betekenis van erfgoed is deze nieuwe doelgroep onmisbaar. De masterclass is [terug te kijken](#) op onze website.

Erfgoed voor bestuurders

Zonder bestuurlijk draagvlak is er geen erfgoedzorg. Daarom organiseert het Steunpunt activiteiten voor wethouders en gemeenteraadsleden. In 2024 waren er twee 'wethouderslunches': een in de Oosterkerk in Hoorn en een bij Buurtboerderij Fronik in Zaanstad. Hier informeerden we de twintig aanwezige wethouders over de mogelijkheden van het Steunpunt en gingen daarna met hen in gesprek over regionale samenwerkingsver-

banden en over wat zij belangrijk vinden binnen het erfgoedveld. De RCE was aanwezig met een presentatie over het Verdrag van Faro. De reacties op de mogelijkheden voor ontmoeting en discussie, de locaties en het informatieve programma, waren louter positief.

Steunpunt Erfgoedteam

Het Steunpunt Erfgoedteam is het gespreksplatform en laboratorium van de Noord-Hollandse erfgoedwereld, waar erfgoedambtenaren elkaar en andere erfgoed specialisten ontmoeten. In samenwerking met de ambtenaren agendaert het Steunpunt diverse thema's om ambtenaren te inspireren in hun werk. Het Steunpunt Erfgoedteam is een open ruimte voor discussie en gesprek, om met

elkaar op zoek te gaan naar de juiste omgang met erfgoed in de praktijk.

We organiseerden dit jaar zes erfgoedteams en een lente-excursie. De thema's die ter tafel kwamen waren 'continuïteit in gemeentelijk erfgoedbeleid', 'archeologie onder monumenten', 'erfgoed op de kaart', 'de leefbare kern', 'infrastructureel erfgoed' en 'erfgoed voorbij gemeentegrenzen'. Er kwamen tussen de vijftien en veertig mensen naar een Erfgoedteam. Deze bijeenkomsten worden niet opgenomen, zodat iedereen vrij en open het

gesprek aan kan gaan. Wel publiceren we op onze website we altijd een kort [verslag met tips en takeaways](#). Zo kunnen we ook ambtenaren informeren en inspireren die niet aanwezig waren.

Een van de highlights van het jaar is de Erfgoedteam lente-excursie. Dit jaar ging die naar de hei bij Hilversum en Laren, naar projecten en locaties vol erfgoed, van cultuurlandschap en archeologie tot succesvolle herbestemming. Van deze inspirerende excursie is [een beeldverslag te vinden op onze website](#).

Een ambtenaar van de gemeente Hilversum aan het woord bij de lente-excursie. Foto André Russcher

Het 'Netwerk voor nieuwe erfgoedprofessionals' op excursie bij De Vier Vierkanten in Alkmaar. Foto Steunpunt

Netwerk voor nieuwe erfgoedprofessionals

Dit netwerk is dé plek waar nieuwe erfgoedambtenaren in Noord-Holland kennis kunnen maken met het erfgoedveld. Dit jaar namen 33 nieuwe professionals deel, en organiseerden we twee bijeenkomsten. De eerste stond in het teken van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De tweede bijeenkomst ging over de bescherming van Post 65-erfgoed, met een excursie naar De Vier Vierkanten, een wijkje in Alkmaar. Voor de bijeenkomsten maken we gebruik van onze syllabus met daarin de basisuitgangspunten van het erfgoedwerk voor de Noord-Hollandse erfgoedambtenaar. Dit jaar hebben we deze syllabus geüpdatet. In 2025 start een nieuwe klas met erfgoedambtenaren.

Communicatie

Met onze communicatie informeren we doelgroepen op gerichte en persoonlijke manier. De belangrijkste doelgroep zijn de ambtenaren

erfgoed, maar we richten ons ook op andere ambtenaren die veel te maken hebben met erfgoed, zoals medewerkers ruimtelijke ordening, landschap, vergunningen, cultuur, recreatie en duurzaamheid. We organiseren natuurlijk ook activiteiten voor bestuurders.

Website

In 2024 lanceerden we een nieuwe huisstijl met daarbij horende website, vormgeving en promotiematerialen zoals banners, notitieboekjes en potloden. Ook zijn we actief op sociale media, met nu 980 volgers op LinkedIn (een jaar geleden 692). Op de vernieuwde website kunnen ambtenaren ons nu nóg makkelijker een vraag stellen via het loket. Ook onze handreikingen, tijdschriften en andere kennisbronnen zijn nu online te vinden. In totaal bezochten 9169 actieve gebruikers de website, met 24.082 paginaweergaven. De drie populairste artikelen waren: het voorbeeldproject [Herbestemming Bensdorp in Bussum](#) (313 unieke

weergaven), een artikel over het [verdwijnen van historische waterstructuren](#) (309 unieke weergaven) en een artikel over [de lancering van de nieuwste Schatrijk](#) (280 unieke weergaven).

Een belangrijk onderdeel van de website is de Steunpunt [Kaartviewer](#). Hierin zijn verschillende typen kaartlagen over Noord-Holland samengebracht waardoor er verbanden zichtbaar worden die voorheen onbekend waren. In 2024 voegden we allerlei nieuwe kaartlagen toe, zoals eendenkooien, begraafplaatsen, de nieuwste versie van het Actueel Hoogtebestand Nederland, en archeologiebeleid. De kaartviewer is in 2024 gemiddeld 3440 keer per maand bekeken, in 2023 was dat nog zo'n 2600 keer.

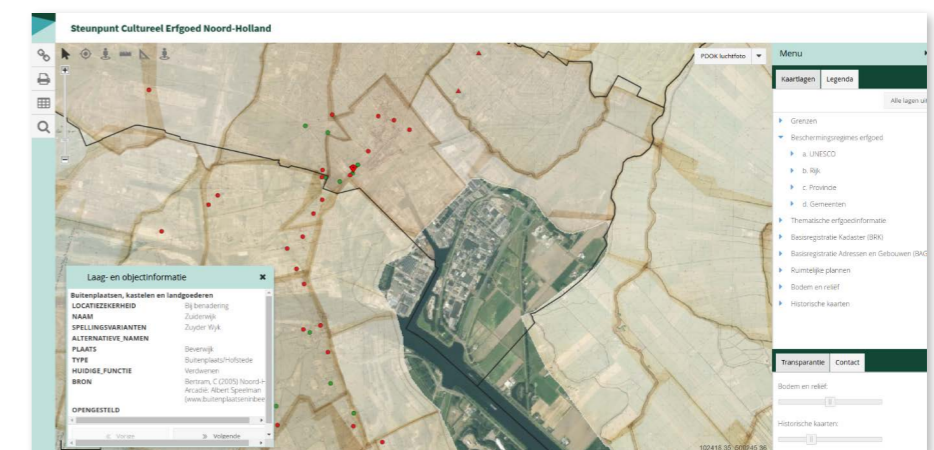
Nieuwsbrief

In 2024 verstuurden we vier keer een nieuwsbrief. Het doel van de gevulde nieuwsbrief met verdiepende artikelen, actuele ontwikkelingen en een agenda met relevante evenementen, is om informatie en inspiratie te bieden aan de Noord-Hollandse ambtenaar. In 2024 schreven we onder meer over het [verduurzamen van monumentenclusters](#), de provinciale [richtlijnen voor stolpboerderijen](#), het verdwijnen van [historische waterstructuren](#) en het [beleven van archeologie](#).

De nieuwe huisstijl op tafel bij een bijeenkomst in de Kapelkerk in Alkmaar. Foto Inge den Oudsten

Steeds meer ambtenaren worden met de nieuwsbrief bereikt: nieuwsbrief 1 werd 523 keer gelezen, nieuwsbrief 2 942 keer, nieuwsbrief 3 884 keer en nieuwsbrief 4 werd 1101 keer gelezen.

Kaartbeeld uit de Steunpunt Kaartviewer: een overzicht van bestaande en verdwenen buitenplaatsen, landgoederen en kastelen met op de achtergrond een semi-transparante historische kaart van 1832 (kadastrale minuutplannen) en de actuele luchtfoto. Bron Steunpunt Kaartviewer

Konink van Beieren
Graf van Beieren
Bisdom van Utrecht
Oudwoudt van Beieren
Bisdom van Utrecht
Bisdom van Utrecht
Bisdom van Utrecht
Bisdom van Utrecht

Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland

Biedt kennis en inspiratie,
bouwt netwerken
en agendeert
actuele vraagstukken

MOOI
NOORD-
HOLLAND

info@steunpuntergoednh.nl | www.steunpuntergoednh.nl

De Bodembiënnale in de Oosterkerk op Wieringen. Foto André Russcher

2. Aanvullende taken

Naast de verplichte basistaken, biedt de provincie Noord-Holland haar Steunpunt ruimte voor inhoudelijke verdieping van provinciale thema's. Dit zijn de 'aanvullende taken' die in dit hoofdstuk worden gepresenteerd. Ze zijn gerangschikt naar type project: bijeenkomsten en publicaties.

2.1 Bijeenkomsten

Klimaatstresstesten en erfgoed

In samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) werden er in 2024 door het hele land bijeenkomsten georganiseerd over het belang van klimaatstresstesten. In Noord-Holland vond deze bijeenkomst plaats op 25 januari in het Huis van Hilde. Hier werden lezingen verzorgd door de RCE, de provincie Noord-Holland en het Steunpunt over de effecten van klimaatverandering op erfgoed en over het belang van de klimaatstresstesten. Er waren 28 bezoekers aanwezig, waaronder medewerkers groen en duurzaamheid van verschillende gemeenten.

Online Masterclass: Voorbeeldbeleid Zonnepanelen en erfgoed

In 2023 publiceerde het Steunpunt een voorbeeldnota voor zonnepanelenbeleid voor gemeenten. De nota zet verschillende beleidslijnen voor zonnepanelen op erfgoed op een rijtje waarmee gemeenten zelf de optimale mix van regels voor hun erfgoed kunnen samenstellen. Op 18 januari 2024 presenteerden we het stuk tijdens een digitale masterclass met 84 deelnemers. Tevens werd de inhoud van de handreiking Voorbeeldbeleid Zonnepanelen toegelicht. De [masterclass is terug te zien](#) op onze website.

Deelnemers tijdens de bijeenkomst 'erfgoed in de klimaatstresstest' in Huis van Hilde. Bron Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Werkessies: Erfgoed en Omgevingswet

De kleinschalige werksessies van het Steunpunt over erfgoed in de Omgevingswet zijn een laagdrempelige manier om kennis uit te wisselen over het omgaan met de Omgevingswet door gemeenten. De werksessies, in groepjes met ambtenaren van twee tot vier gemeenten, bieden ruimte voor maatwerk en voor het uitwisselen van praktijkervaringen. Gemeenten dragen zelf onderwerpen aan voor de werksessies, zoals: hoe kan de gemeente omgaan met de omgeving van het monument, hoe met cultuurhistorisch waardevolle gebieden, hoe kunnen beeldbepalende panden in het omgevingsplan worden opgenomen, hoe kan erfgoed een plek krijgen in een omgevingsprogramma, en welke rol heeft de gemeentelijke omgevingstafel? In 2024 waren er negen bijeenkomsten met in totaal vijftien gemeenten. In onze laatste nieuwsbrief verscheen een [artikel over de werksessies](#).

De Samen Slimmer-bijeenkomst bij De Groene Afslag in Laren. Foto André Russcher

Een werksessie met gemeenten Haarlem, Zaanstad, Heemstede en Bloemendaal. Foto Steunpunt

Samen Slimmer 3.0

Op 19 juni bezochten meer dan vijftig deelnemers uit de hele provincie het symposium Samen Slimmer. In de De Groene Afslag in Laren leerden zij over het borgen van cultuurhistorisch onderzoek in beleid en ontwerp onder de Omgevingswet. De opkomst was ook dit jaar weer divers: er waren erfgoeddeskundigen, stedenbouwkundigen, architecten, juristen en projectleiders. Zij namen deel aan een aantal werksessies met deskundige sprekers. Carola Hein, hoogleraar Hoogleraar Water, Ports & Historic Cities aan de Universiteit Leiden, gaf een inspirerende keynote. Ook was er een excursie over het naastgelegen Crailo, een mooi voorbeeld van een gebiedsontwikkeling met cultuurhistorie als drager. De dag werd afgesloten met een creatieve lancering van Steunpunt-tijdschrift *ode* door gedeputeerde Beemsterboer en wethouder Camera van Den Helder, in samenwerking met kunstenaarscollectief Circus Andersom. Een [beeldverslag van Samen Slimmer](#) staat op onze website.

Bodemiënnale

Op 17 oktober vond de Bodemiënnale plaats in de Michaëlskerk in Oosterland op Wieringen. Landschapsarchitect Berte Daan trapte de dag af met een lezing over de invloed van de bodem op de mens. Zij daagde de circa vijftig deelnemers uit om te switchen van perspectief en out of the box te denken in hun dagelijkse werkzaamheden. Het middagprogramma bestond uit lezingen en excursies met medewerking van lokale vrijwilligers, gemeenten, de RCE, Museum Kaap Skil en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Zo was er een tweegesprek tussen Liselore Muis (RCE) en Marion Barth (museum Kaap Skil) over de impact van de vondst van de beroemde jurk uit het palmhoutwrak bij Texel. Vrijwilligers en ambtenaren van de gemeente Hollands Kroon namen het publiek mee in de vondst van 'boegbeeld Barry' en landschapsarchitect Henk van Blerck organiseerde een wandeling door het landschapsplan van Wieringen. Aan het eind van de dag werd ons archeologietijdschrift *Schatrijk* gelanceerd door de gedeputeerde, en uitgereikt aan wethouders van Den Helder, Texel en Hollands Kroon.

Werksessie over zonnepanelen op erfgoed. Foto Steunpunt

Ambtenaren en vrijwilligers in gesprek met elkaar bij Samen voor Erfgoed in de Kapelkerk in Alkmaar. Foto Anna Groentjes

Samen voor erfgoed!

Samen voor erfgoed, op 21 november, was een bijeenkomst voor gemeenten en hun erfgoedvrijwilligers, georganiseerd in samenwerking met een collega van het project 'Erfgoedvrijwilliger' van [Stichting OPEN](#). Rabiaâ Benlahbib, directeur van Kunstfort Vijfhuizen, trapte de bijeenkomst af met haar keynote 'Ritselingen van een ecosysteem'. Ze vertelde over de samenwerking met de vrijwilligers van het Kunstfort en hoe ze deze pool de komende jaren wil laten groeien. Daarna volgde een gesprek met ambtenaren en vrijwilligers uit Hollands Kroon en Alkmaar over hun samenwerking. De afsluiting van de middag werd verzorgd door het landelijke netwerk Erfgoed Jong. Er waren zo'n 65 deelnemers bij deze bijeenkomst. Een [artikel met tips en takeaways](#) is te vinden op onze website.

Een archeoloog geeft een rondleiding aan de deelnemers van de Bodemiënnale. Foto André Russcher

Aan boord van het onderzoeksschip dat dook op het Palmhoutwrak. Foto Schatrijk / Els Zweerink

mingsvormen en hoe die in te passen zijn in het omgevingsplan. We lanceerden de handreiking op 18 november met een masterclass waar zo'n tachtig deelnemers live meekeken. De masterclass is [online terug te kijken](#).

Handreiking – Natuurinclusieve monumenten | woongebouwen

Wat hebben monumenten en ecologie met elkaar te maken? In [deze handreiking](#) ontdekt de ambtenaar hoe erfgoed en natuur kunnen samengaan. Veel historische gebouwen zijn al natuurinclusief: kerktorens bieden onderdak aan kerkuilen en slechtvalken, oude schoorstenen zijn broedplaatsen voor ooievaars, en in forten en bunkers wonen vleermuizen. Monumenteneigenaren kunnen zelf ook bijdragen aan natuurinclusiviteit, bijvoorbeeld met nestkasten en groendaken of het betrekken van flora en fauna bij restauraties en verduurzamingsprojecten. Samen met de gemeente Amsterdam ontwikkelde het Steunpunt een praktische handreiking, die we presenteren in een online

masterclass, samen met experts van gemeente Amsterdam, waaronder ecologen en monumentenadviseurs. Circa zestig professionals keken mee met de masterclass. De masterclass is [online terug te kijken](#).

Handreiking – Regie op historische waterstructuren

Watererfgoed is van groot belang voor de identiteit van Noord-Holland. Onderdeel van dat watererfgoed zijn historische waterstructuren. Dit type erfgoed is kenmerkend voor het Noord-Hollandse landschap, maar onderzoek wijst uit dat historische waterstructuren in onze provincie verdwijnen en dat er onvoldoende borging is in gemeentelijk beleid en de vergunningsprocedure. Naar aanleiding van deze problematiek schreven we [een handreiking](#) bedoeld om gemeenten meer bewust te maken van de mogelijkheden voor het beschermen van historische waterstructuren. Deze handreiking is gelanceerd op een bijeenkomst met gemeenten en waterschappen, daar waren 35 aanwezigen.

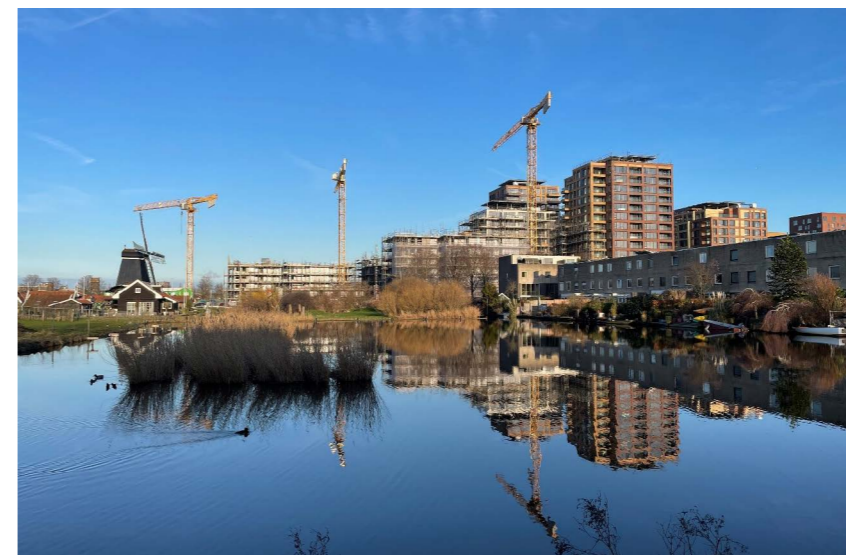
2.2 Publicaties

Handreiking – Behoud in situ voor de Noord-Hollandse erfgoedambtenaar

Behoud in situ is een essentieel en logisch uitgangspunt van onze Nederlandse archeologiepraktijk, maar blijkt in de praktijk moeilijk uitvoerbaar en complex voor gemeenten. [Deze handreiking](#) komt tegemoet aan de opgave waar gemeenten voor staan met deze ingewikkelde materie. We schreven een toegankelijk boekje voor de Noord-Hollandse gemeentebestuurder met archeologie in zijn of haar pakket. De handreiking belicht wat behoud in situ eigenlijk is, waarom het gecompliceerder is dan het lijkt, en wat gemeenten kunnen doen om het behoud in situ beter te borgen.

Handreiking – Vormen van erfgoedbescherming in het omgevingsplan

Wat is een passende beschermingsvorm voor erfgoed zoals een stolpenstructuur, een kasseienweg of een arbeiderswoning in het lint? Een veelvoorkomend dilemma voor ambtenaren die werken aan het beschermen van erfgoed in hun gemeente. Nadat er geïnventariseerd en onderzocht is, en geconcludeerd dat het om waardevol erfgoed gaat, rest de vraag: welke beschermingsvorm is de beste? Er zijn allerlei opties – van monumentenstatus tot karakteristiek bouwwerk, van beschermd gezicht tot cultuurlandschap – met allemaal hun eigen mogelijkheden en restricties. [Deze handreiking](#) is bedoeld om ambtenaren te helpen bij die afweging. Het boekje gaat specifiek over de meest voor de hand liggende bescher-

In ode is een artikel te lezen over de mogelijkheden voor het beschermen van de molenbiotoop. Foto Reinier Mees

Onderzoek naar regionale samenwerking in Gooi en Vechtstreek

In 2024 startte het Steunpunt een verkennend onderzoek naar regionale samenwerking op het gebied van erfgoed in de Gooi en Vechtstreek. We voerden voor dit onderzoek gesprekken met ambtenaren en andere betrokkenen uit de regio, waaronder de regioconservator en de regiomanager van de provincie. De eerste resultaten van dit onderzoek zijn bemoedigend: onder wethouders bestaat veel animo om samen te werken en er zijn mogelijkheden om de bestaande samenwerking in deze regio te versterken. Zo is er al een regioconservator die actief is in het brede culturele veld, en worden op veel andere onderwerpen de handen ineengeslagen in het samenwerkingsverband in Regio Gooi & Vechtstreek. Tegelijkertijd blijkt het in de praktijk een uitdaging om een structurele

samenwerking op te zetten omdat de erfgoed-medewerkers in de regio kampen met overvolle agenda's. We blijven in gesprek met de ambtenaren en bestuurders in deze regio, ook in 2025.

Schatrijk

Het Steunpunt-tijdschrift *Schatrijk* belicht het archeologisch erfgoed van Noord-Holland. De allerlaatste editie van het tijdschrift gaat over de [Rede van Texel](#); eeuwenlang een onmisbaar logistiek knooppunt voor de Nederlandse scheepvaart. Tot wel honderden schepen lagen hier voor anker, wachtend op gunstige wind om de Noordzee op te varen. Een aantal ligt daar nog altijd, gezonken tijdens zware stormen: een rijksmuseum op de bodem van de Waddenzee. In deze *Schatrijk* verhalen over de geschiedenis en de archeologie van het gebied, de bedreigingen en wat er nodig is

Gedeputeerde Beemsterboer en wethouder Camara met de nieuwste editie van ode. Foto André Russcher

De gedeputeerde en betrokken wethouders op het wad met de nieuwste editie van Schatrijk. Foto André Russcher

om dit erfgoed voor de toekomst te behouden. *Schatrijk* werd gelanceerd tijdens de Bodembiënnale door Yanaika Zomer, stadsdichter van Den Helder, met het gedicht 'Aard' dat zij speciaal voor deze gelegenheid schreef. Vervolgens overhandigde gedeputeerde Beemsterboer het eerste exemplaar van *Schatrijk* aan Fotigui Camara, Rikus Kieft en Robert Leever, wethouders van de gemeenten Den Helder, Texel en Hollands Kroon.

ode

Het Steunpunt-tijdschrift *ode* richt zich op de rol die de diverse overheden spelen bij de erfgoedzorg en is bedoeld voor medewerkers en bestuurders van Noord-Hollandse gemeenten en de provincie, en voor andere geïnteresseerden. *Ode* biedt inspiratie voor het dagelijkse erfgoedwerk, met verhalen, interviews en goede voorbeelden uit de rijke voorraad Noord-Hollands erfgoed. In de 2024-editie was het (altijd) actuele [hoofdthema 'water'](#). In een provincie met drie kusten en tal van polders en droogmakerijen heeft water altijd een

belangrijke rol gespeeld. Niet gek dat veel van ons erfgoed een relatie met water heeft. Ook deze *ode* bevat inspirerende artikelen, waaronder een interview met Ernst van der Kleij, oud-ambtenaar van de provincie Noord-Holland, bespiegelingen over de molenbiotoop in het omgevingsplan, en een diepgravend openingsartikel over het erfgoed van waterschappen.

Ode werd eind juni op creatieve wijze gelanceerd door makerscollectief Circus Andersom, dat het erfgoed in perspectief zette van een veel langere geologische tijdschaal en de nadruk legde op verbinding. Als afsluiter van deze ceremonie sprak gedeputeerde Beemsterboer zijn wens uit voor de toekomst van het Noord-Hollands watererfgoed. Vervolgens lanceerde hij *ode* door die door te geven aan het publiek. Het eerste exemplaar werd in ontvangst genomen door Fotigui Camara, wethouder cultuur en erfgoed in de gemeente Den Helder. [Alle odes](#) zijn hier online te lezen.

Historische waterstructuren op Marken. Foto André Russcher

Colofon

Tekst

Inge den Oudsten

Redactie

Dorine van Hoogstraten

Beeld

Anna Groentjes, Reinier Mees, André Russcher, Els Zweerink, Inge den Oudsten, Steunpunt

Eindredactie

Maarten Ettema | MettTaal

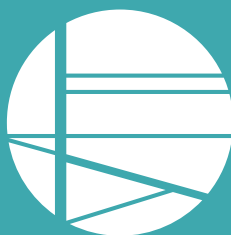
Vormgeving

Studio PeetR | Peter Koomen

Steunpunt
Cultureel
Erfgoed
Noord-Holland

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
E info@steunpunterfgoednh.nl
W www.steunpunterfgoednh.nl

**MOOI
NOORD-
HOLLAND**

ADVISEURS
OMGEVINGSKWALITEIT

Het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland wordt uitgevoerd door stichting MOOI Noord-Holland in opdracht van provincie Noord-Holland.

info@steunpunterfgoednh.nl | www.steunpunterfgoednh.nl